

Багато років передплачую журнал "Початкова школа". В ньому я знаходжу для себе багато цікавого й корисного: це і матеріали з досвіду роботи колег з усієї України, і науково-методичні новинки.

Вирішила і я поділитися своїми надбаннями. Пропоную Вашій увазі розробку свого відкритого уроку. З повагою і найщирішими побажаннями на краще.

Валентина ПУСТОВА,

вчителька Чаплинської НСЗШ

Васильківського р-ну Дніпропетровської обл.

Весна. Народні свята весни

(Урок-конференція у 3 класі)

Мета. Систематизувати і узагальнити знання про зміни у живій та неживій природі навесні, про народні свята весняного циклу; формувати уміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, застосовувати набуті знання, розвивати мислення, спостереження за навколишнім світом; виховувати любов і бережливе ставлення до природи, бажання вивчати звичаї та обряди свого краю.

Обладнання: ілюстрації весняної природи, птахів, мішечки для гри з реквізитом, картки для роботи у групах.

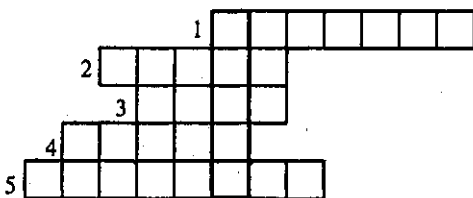
Тип уроку: урок-конференція.
Хід уроку

I. Організація класу.

Встаньте, діти, поверніться,
Гостям нашим посміхніться,
Привітайтеся чемненько (Добрий день)
І сідайте всі рівненько.
Свій урок ми починаєм
І кросворд наш розгадаєм.

II. Повідомлення теми та мети уроку.

— Цей кросворд, діти, допоможе нам визначити тему сьогоднішнього уроку.

1. Дівчинка з коромислом вийшла в дощик весняний, а на тім коромислі стрічки барвисті. (В е с е л к а).

2. Є на світі кінь — всьому світу не втримати. (В і т е р).

3. Зоря-зоряниця, красна дівиця, по небу гуляла, плакала, ридала. Місяць сльози не підняв, а Сонце встало — і збрало. (Р о с а).

4. Не дід, а сивий, не спить, а стелється. Вкриває землю й океан, а звать його ... (т у м а н).

5. Стала на поляні в жовтій сарафані. Підросла — всміхнеться, для вітрів вбереться в платтячко біленьке, пишне і легеньке. (К у л ь б а б а).

— А тепер прочитайте ключове слово кросворду: В Е С Н А.

Так, тема нашого незвичайного уроку "Весна". Це інтегрований урок природознавства й громадянської освіти. Ми розглянемо питання природознавства — ознаки весни, рослини і тварини весною та питання громадянської освіти — звичаї і народні свята весни. Урок наш незвичайний ще й тим, що пройде у формі конференції. На конференцію запрошені дослідники, біологи та краєзнавці. Дослідники ознайомлять нас із загальними ознаками кожного весняного місяця. Біологи розкажуть, які зміни відбулися у тваринному та рослинному світі у весняну пору. Краєзнавці повідомлять про найвідоміші весняні свята та звичаї.

III. Теоретичний блок (узагальнення вивченого).

— Слово надається Д о с л і д н и к а м .

Березень

Трудився лютий до світанку
І заморозив геть струмок.
А березень підкрався ранком
І схрумав нишком весь льодок.
Мороз і другу ніч старався, —
Припорошив льодок сніжком.
Та знову березень сміявся:
Злизнув усе те язиком.
Хоч на річках льоди кололись, —
Зима трусила ще сніги.
То лютий з березнем боролись,
Боролись, наче вороги.
Зима ще злиться, бідолаха,

А вже ж весна бере своє.
І березень бурульки з даху,
Немов цукерочки, жує!

Н. Куфко

Березень – місяць напівзимовий, напіввесняний. У березні хурделиця частенько гуляє, плаче, співає, гнівається, але все одно весною вже повіває. В народі кажуть: "Хоч зима весну лякає, але все одно сама тане". Сонце дедалі вище і світить довше.

21 березня – день весняного рівнодення, коли день дорівнює ночі. Перший місяць весни у наших пращурів мав чимало назв. Серед них: *капельник, зимобор, березоль*. Березень походить від назви дерева "береза". Саме цього місяця вона починає вбиратися в сережки.

Біологи. Першими з птахів з'являються шпак, майже водночас з ними прилітають жайворонки.

Краєзнавці. З березнем пов'язано чи не найбільше обрядів весняного циклу. Це тому, що березень у наших предків був початком нового року.

9 березня – Івана Предтечі. У цей день птахи поверталися з вирію і шукали місця для гнізд.

14 березня – Явдохи-плющихи. За старим стилем це перший день весни, а отже повинен прокинутися бабак.

22 березня – Сорок Святих. З цього дня починається сонцеворот, коли день уже переважає ніч. З цієї нагоди влаштовують цікаві дитячі забави – "заклички птахів". Печуть обрядове печиво, яке називали "жайворонками" або "голубками".

30 березня – День Теплового Олексі. В цей день пасічники зазвичай випускали бджіл для першого обльоту, а якщо холодно – оглядали вулики в приміщенні.

Вчитель. Обряд зустрічі весни починався і закінчувався водінням "Кривого танку". Зигзагоподібність рухів при виконанні танку відображала уявлення людей про нерівномірний і неодноточний хід весни в природі. Зараз ми продемонструємо, як це було.

Фізкультхвилинка "Кривий танець".

А в кривого танця
Та не видно кінця.
Треба його та виводити,
Ладу йому та знаходити.

Дослідники.

Квітень

Недарма це місяць – квітень, –
Вся уквітчана земля.
Вкрились першим первоцвітом
Луки, гори і поля,
Хоч кульбабки не в "фаворі",
Де не ступиш – їх знайдеш,
Та коли їх "ціле море",
То очей не відірвеш.

Навіть грицики тоненькі,
Їх травою не назвеш, а у квітні молоденькі
І вони вже квіти теж.

Н. Куфко

Квітень – середина весни. Дедалі тепліші сонячні промені, звільняються від снігу ліси. Відкриваються ріки і відносять до моря шматки свого зимового льодяного панцира.

Квітень у різних місцях називали по-різному: *цвітень, водолій, краснець, снігогін, лелечник*. Недарма кажуть: "Прилетів лелека – приніс весну здалека".

Біологи. Розтала вода пробуджує коріння рослин, починається рух соків до бруньок, які вже готові розгорнути свої чисто-зелені листочки. Багато дерев розвішують свої різнокольорові сережки.

Цієї пори природа дружно оживає, на пагорбах та узліссях з'являються перші весняні квіти – проліски. Птахи починають мстити гнізда.

Краєзнавці. Великдень (Урочистість Воскресіння Божого. Пасха) – найважливіше християнське свято. Цього року православні відзначають його 4 квітня.

Благовіщення – велике, третє за значенням народно-релігійне свято після Великодня та Різдва Христового. Православні святкують Благовіщення 7 квітня. "Благовіщення таке велике свято, що не можна працювати, навіть птиця не в'є свого гнізда". Від Введення в Храм Пресвятої Богородиці (4 грудня) до Благовіщення не працюють на землі, бо "земля відпочиває".

Гра "Чарівна торбинка".

У торбинці є речі, які подарувала нам Весна. Спробуйте рукою на дотик відгадати, що там є (травинка, гілочка верби, стеблинка кульбабки, квіточка каштана, бузку тощо).

Дослідники.

Травень

У зелених травах,
У вінку барвистім
Красень місяць травень
Завітав у місто.
Вулиці й майдани
Збіглися стрічками,
Вздовж стоять каштани,
Прибрані свічками.

Н. Куфко

Травень – місяць зеленого шуму. Зеленим шумом народ називає остаточне пробудження природи від зимового сну.

Стоять теплі сонячні дні. Інколи стає дуже спекотно, парко – це наближається гроза. Грози та дощі найчастіше бувають у другій половині місяця. Вони корисні для зелені, яка розпускається. Були відомі й інші назви місяця – *пісенник* та *місяць-громовик*.

Біологи. Дерева дружно вкриваються листям. Густішають трави, луки та лісові галявини кольорують квітами. Починає квітнути черемха, потім – бузина, горобина.

Всюди: в лісах, на полях – розливаються солов'їні трелі, безтурботне кування зозуль.

Вчитель. Весна прийшла! З її приходом пробуджується все навколо. Пригріло весняне сонечко і хочеться легко вдягнутися. Не поспішайте цього робити. Повітря ще холодне, і ви можете застудитися.

Грайте в рухливі ігри, вони добре впливають на розвиток м'язів, знімають втому. Не забувайте про режим дня. Вчасно лягайте спати.

Краєзнавці. 6 травня – Свято Юрія. В цей день звершувався язичницький обряд "збирати росу". Саме в цей день вона вважалася цілющою. До схід сонця виходили в поле, обходили поля, збирали в долоні росу і зливали її в пляшечки. Бажали один одному здоров'я, а дітям окремо приказували: "З роси вам та води".

22 травня – День Святого Миколая Чудотворця (весняного Миколи). В цей день вперше виводили коней на пашу, починали стригти овець. Казали: "До Миколи не сій гречки й не стрижи овець".

23 травня – День Симона Зілога. Лікарські рослини, зібрані в цей день, мають чудодійні властивості. Заготовляли їх лише до схід сонця. Нині вже доведено наукою, що саме в цей час рослини мають найбільше корисних речовин.

IV. Узагальнення вивченого.

– Завершився теоретичний блок нашої конференції. Переходимо до її практичної частини. Кожна група отримала завдання, під час виконання яких треба застосувати набуту теоретичну інформацію.

Завдання дослідникам. Вставте пропущені слова.

В середині весни сніг Ріки звільняються від ... і починається Люди з радістю змінюють ... одяг на ..., миють вікна, щоб пил не затримував сонячного проміння. Починають підготовку до засіву ..., вирощують ... для городу. З'являються малята у домашніх тварин.

Завдання біологам. Як змінилася погода навесні?

Стало холодно.
Розтанув сніг.

Птахи відлетіли у вирій.
Сонце світить рідко.
Розпустилося листя.
Стало тепліше.
Випав сніг.
Розпочався приліт птахів.
Сонце світить частіше.
Розпочався листопад.

Завдання краєзнавцям. Покажи стрілочками, про які місяці так говорять.

Березоль		весна розквітає
Снігогін		весна лісова
Травень	березень	весна світла
Пісенник	квітень	весна польова
Лелечник	травень	весна тепла
Цвітень		весна річкова

Тести для біологів.

1. Яка з перелічених рослин зацвітає раніше?
А) кульбаба;
Б) підсніжник;
В) конвалія.
2. Чи можна рвати квіти?
А) Так, щоб визначити їх назву.
Б) Ні, не можна, їх мало.
В) Так, вони дуже красиві.
3. Птахи весною:
А) Ховаються від холоду.
Б) Відлітають у теплі краї.
В) Будують гнізда, виводять пташенят.
4. Першим із теплих країв прилітає:
А) шпак; Б) грак; В) ластівка; Г) жайворонок.
5. Дві пташки лісові. Третя – ні. Яка?
А) ластівка; Б) дятел; В) зозуля.
6. Дві з цих пташок висиджують яйця. Третя – ні. Яка?
А) ластівка; Б) дятел; В) зозуля.

V. Рефлексія.

– Конференція завершилася, залишилося підбити підсумки.

1. Про що говорили на конференції?
2. Що запам'яталося?
3. На якому етапі було найцікавіше працювати?
– Ви дуже гарно і плідно попрацювали та заслуговуєте найвищий бал, але остаточні оцінки я поставлю після перевірки завдань практичного блоку.

Шановні друзі!

Триває передплата періодичних видань на 2010 рік.

Не забудьте завітати до поштових філій і передплатити необхідну Вам пресу, а насамперед – журнал "Початкова школа". Радимо скористатися пільгою: передплативши журнал на півріччя або рік, Ви заощадите 10 % вартості.

У роздрібній продаж журнал не надходить!

Передплатні індекси: 74404 – щомісячна передплата,
95444 – пільгова передплата на II півріччя.